

Oudere lezers herinneren zich Marcel van Nieuwenborgh misschien nog uit zijn tijd bij *Het Volk*, toen de spreekbuis van de christelijke arbeidersbeweging. Anderen keken wekelijks uit naar de milde satire van zijn zaterdagse column in *De Standaard*. Hij peilt niet enkel naar wat anderen denken, maar heeft zelf een uitgesproken mening. „Een heer met een kwajongensblik”, noemde een van zijn lezers hem.

Toon Osaer

‘De kranten buigen voor hun klanten’

WE treffen hem op een Brussels terras bij een kop geurige koffie. Al jaren is dit zijn natuurlijke habitat. Van hieruit observeert hij de mensen en ordent hij zijn gedachten voor artikels en columns. Voor ons zit een geboren verteller. Elke vraag is de aanzet voor een heus verhaal, of meerdere.

De dag voordien werd hij zestig. Na een lange carrière in journalistieke loondienst heeft hij net de formaliteiten voor zijn pensioen afgehandeld. Of hij voor „zijn krant”, *De Standaard*, voortwerkt als freelancer, hangt nog in de lucht. Voor „ons blad” engageerde hij zich alvast om tweewekelijks het televisieaanbod tegen het licht te houden (zie bladzijde 16). Dat doet hij in een stoute column. Een hedendaags genre, volgens de Duitse mediagoeroe Bolz met meer impact dan een hoofdartikel.

– Hoe verzeilde u in de journalistiek?

Da’s een vreemde historie. Als product van mei ’68 was ik erg actief in de anti-Vietnambeweging. Zo nam ik herhaaldelijk deel aan manifestaties en debatten. Wat bleek toen ik bij *Het Volk* solliciteerde? Ik werd op de rooster gelegd door Walter Cabus, de hoofdredacteur met wie ik herhaaldelijk in de clinch was gegaan. Hij verdedigde door dik en dun de Amerikaanse interventie. Nu vroeg hij mij wie de agressor was in deze oorlog!

Gelukkig bleef het niet bij die ene vraag. Ik werd aangenomen en kon er een fantastische journalistieke leerschool doorlopen. Ik deed werkelijk alles. Rechtbankverslagen, Parijse modeshows, filmfestival van Cannes, filosofie, kunst en literatuur. Ik startte er een aparte cultuurbladzijde. In grote vrijheid heb ik er veel geleerd, niet in het minst schrijven voor een breed publiek. En, ik ontmoette er mijn

De kranten worden almaar kleiner en de televisieschermen almaar groter. Dat is niet zonder betekenis

vrouw. De dochter van de politiek-directeur van de krant, Emiel Van Cauwelaert.

– En zo iemand komt dan terecht bij De Standaard?

Inderdaad, geen vanzelfsprekend parcours. Zeker niet in die periode, toen beide kranten uitgesproken concurrenten waren. Het contact verliep via Maria Rosseels. Wij hadden kennismaking op het filmfestival van Cannes. Zij introduceerde me bij Guido van Hoof, de toenmalige chef Cultuur van *De Standaard*. Er was één probleem. De Smaele, de toenmalige grote baas, zag die overstap van de schoonzoon van zijn grote concurrent niet zitten. Maar hoofdredacteur Vande Weghe kon hem overtuigen.

Op die afdeling raakte ik geïntereerd in de christelijke cultuur. Want ik was een ‘achtenzestiger’ en kende slechts Sartre en Marcuse. Nu ging een hele wereld voor me open: Bach, Fritz Van der Meer, christelijke auteurs zoals Chesterton, de filmwereld met Van Hoof, Rosseels en Durnez als leermeesters.

– Politiek geëngageerd, ingetrouwd in een familie van politiek journalisten en niettemin furor gemaakt als cultuurjournalist?

Voor politiek vertrouwde men mij blijkbaar niet. Juist vanwege die familiebanden, vermoed ik. Toch schuwde ik in mijn talrijke buitenlandse reportages politiek niet. Toen leerde ik de waarde van een onafhankelijke

hoofdredacteur kennen. Je kunt als journalist slechts vrij en ongebonden schrijven, als je daarop kunt rekenen.

Lode Bostoen was zo iemand. Een uitgesproken katholiek, die vanuit zijn overtuiging leefde. Van hem leerde ik wat dat betekent. Tegelijk was hij zeer onafhankelijk. Je mocht met een tank tegen hem aanrijden. Hij capituleerde nooit, noch voor zijn broodheren, noch voor de politiek. Vandaag is het wel eens anders.

Een voorbeeld ter illustratie. Tijdens een repor-

© Herman Ricour

tage in Maleisië over Vietnamese bootvluchtelingen – vaak van Chinese origine – ontdekten we illegale kampen van waaruit die vluchtelingen werden teruggedreven. De toenmalige ambassadeur zat erg verveeld met onze reportage. Er werden immers ‘zaken gedaan’ met het bewind. Zo werden ambulances verkocht, die eigenlijk lichte tanks waren. De administrateur-generaal van Buitenlandse Zaken werd ingelicht en die contacteerde mijn hoofdredacteur over die ‘netelige kwestie’.

Waarop Bostoen droog replieerde: „Ik dank u voor het bellen, mijnheer. Nu weet ik zeker dat dit artikel het verdient om de eerste bladzijde te staan”.

– Wat vindt u, terugblikkend op die lange carrière, de belangrijkste evolutie in de media?

Ontegensprekelijk de commercialisering en de druk die daarmee gepaard gaat. Toegepast op mijn krant? Wij hadden drie pijlers: de sociaal gecorrigeerde markteconomie, de rechtmatige belangen van het Vlaamse volk en een christelijke levensvisie. Slechts de eerste is behouden, en dan nog maar gedeeltelijk. Alleen de markt speelt nog.

Bij de grote herstructurering van een paar jaar terug was de belangrijkste drijfveer de winst verhogen. Met als gevolg: de kranten buigen voor hun klanten en de televisie kijkt de kijkers naar de ogen.

Ik probeerde trouw te zijn aan dat ideaal van vroeger – van Bostoen. Niet eenvoudig. We zijn terechtgekomen in een klimaat waarin katholiek-zijn als minderwaardig wordt bestempeld, niet meer ter zake doet. Kerkelijk nieuws dient uit de krant gebannen, want negatief voor het imago. „Dat braaf-katholieke raken we niet kwijt, als we niet in de andere richting provoceren”, heette het op zeker moment.

Ik ben het er absoluut niet mee eens dat je geen krant meer zou kunnen uitgeven zonder er een uitdrukkelijk commercieel product van te maken. Een krant moet uiteraard in leven blijven, maar moet ze daarvoor jaarlijks haar winst verdubbelen en daarvoor het niveau naar beneden halen? De kranten worden almaar kleiner en de televisieschermen almaar groter. Dat is niet zonder betekenis. Kranten hebben zich geplooid naar de lezers. De layout en de inhoud zijn gelieerd.

Als nu een krant zou verdwijnen, kun je niet langer zeggen dat de diversiteit in meningen en overtuigingen in het gedrang komt. Kranten zijn intussen inwisselbaar geworden. En toch, journalistiek die niet kritisch is, is geen journalistiek. Nochtans zie ik een tendens dat kritiek niet meer mag. Alles wat door een oordeel wordt gestempeld, raakt gebannen uit de media. Men is zeer voorzichtig geworden met standpunten. Die zijn haast helemaal verdwenen, je vindt ze bijna nog uitsluitend in kritische columns. Meninge worden geweerd, omdat ze tegen de haren in zouden kunnen strijken. Dat mag niet, wil je uit een zo breed mogelijk ruif eten en alle kopers plezierigen.

– Hoe doe je daar iets aan?

Met de openbare omroep, het enige medium dat eigenlijk niet aan commerciële druk zou mogen toegeven. Een instelling door de gemeenschap betaald en die door die gemeenschap volledig zou moeten worden gecontroleerd. Die omroep zou net de kritische informatiegaring voor de gemeenschap moeten beschermen en niet toegeven aan de druk van kijkcijfers. Waardoor het nu één grote amusementsmachine is geworden.